„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
шест пута на недељу.
осим на дан после свеца.

ПРЕТПЛАТА и ОГЛАСИ
шаљу се на администрацију,
А РУКОПИСИ
уредништву „Браника“ у Н. Сад.

Рукописи се не враћају.

БРАНИК

ЦЕНА ЈЕ »БРАНИКУ«
За Угарску Србију Босну Босну
остале стране земље
на годину К 7·— 46·— „
на по године К 3·— 23·— „
на четврт „ К 1·50 11·50 „

Поједини бројеви стају 12 пот.

ОГЛАСИ
рачунају се 10 пот. од реда ситних слова.
Уредништво и администрација „Браника“,
налази се у кући А. Пајевића у Дунавској
улици бр. 36.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ.

Бр. 132. У Новом Саду, у четвртак 17. (30.) јуна 1910. Година XXVI.

Јесмо ли још живи?

Престони говор, којим је у суботу 12. (25.) јуна т. г. у будимским краљевским дворима отворен нови угарски сабор, кадар је учинити врло тужан утисак на немађарске народе у Угарској. Познато је, да су престони говори изјаве свагдање владе, која стоји на крмилу, па с тога престони говори потпадају потпуно јавној критици. Баш свака опозиција у сабору употребљује престони говор, да својом *адресом* на круну изјави своје становиште према свему оном, што је садржано у престоном говору, дочим владина странка у својој адреси изјављује, да одобрава престони говор и само га другим речима парафразира, расветљује. Године 1906. *народносна је странка* на угарском сабору поднела најсјајнију адресу, те се казивало, да је то најбоља адреса међу адресама свију других странака на угарском сабору. Како ће ове године бити са народносном адресом: хоће ли је у опште подносити и какав ће јој моћи бити садржај, то се не може знати. Број народносних посланика је мајушан: има их само **8**, словом *осам* посланика, дочим их је у години 1906. било **26**.

Престони говор, којим је отворен нови сабор, јесте дело нове угарске владе *грофа Куена-Хедерварија*. Кад је после пада мађарске коалицијоне владе дошла на крмило влада грофа Куена-Хедерварија, надали су се немађарски народи у Угарској, да ће за њих настати бољи дани, да ће престати онај *страшни притисак*, који се над њима вршио за пуних четрдесет година. Држало се, да ће под владавином грофа Куена-Хедерварија, државника ширих погледа, који је кадар да просуди важност народносног питања у Угарској, решење тога питања доћи ближе, јер гроф Куен Хедервари, који је знао успоставити нормалне прилике у Хрватској, да ће знати створити modus vivendi са немађарским народима, који сачињавају већину или бар половину становништва Угарске. *Десет милијона становника Угарске не дају се игнорати.*

На жалост баш престони говор доказује, да су се немађарски народи ужасно преварили у својим претпоставкама у погледу грофа Куена-Хедерварија. Колико има у том кривице самога грофа Куена-Хедерварија а колико у другим упливима, то овде не ћемо разлагати.

Тек је чињеница, да престони говор потпуно *игнорује* немађарске народе Угарске, игнорује преко *десет милијона становника* Угарске, тако, да ови могу са чуђењем запитати: *јесмо ли још живи*?

Престони говор сасвим умесно спомиње *Хрватску*, те наводи, да ће се имати постојећа нерешена питања међу Хрватском и Угарском на основу правде и правице решити. А зар у погледу немађарских народа, у погледу оних *десет* милијона грађана Угарске, који бројем готово *четири пута* превазилазе становништво Хрватске-Славоније, зар за те грађане Угарске нема питања, која би се имала решити по *правди и правици*? Зар се народносни закон од године 1868., који никад није извршен, зар се школски закони, а наиме најновији Апоњијеви школски закони, не би имали подврћи ревизији? Па зар се политичка управа не би имала реорганизирати, како би десет милијона немађарских грађана Угарске имали могућности, да на свом језику учествују у државном животу и да се у дотичним својим крајевима осећају на свом рођеном земљишту? Али у том лежи та неизмерна, та колосална *заблуда*, да се десет милијона немађарских народа сматрају да сачињавају једини народ другога племена и да се имају претопити у то племе, које влада.

Па та колосална *заблуда* преовлађује у једном од најважнијих питања, које се наглашава у престоном говору. То је *питање изборне реформе*. Шта значи то, кад се у престоном говору каже: да се има при изборној реформи, при општем праву гласа *одржати јединствени национални карактер угарске државе?* Нико мађарском племену не оспорава *хегемонију*, која му припада и по повести и по друштвеним односима, па и према релативној већини, али што се оспорава, то је *супремација*, то је племенско *господство* над другим племенима. Јединство угарске државе је оно узвишено начело, које је изрекао и народносни конгрес, одржан у Будимпешти године 1895. Али то државно јединство не условљава племенско господство мађарскога народа над *десет милијона* немађарских народа. Ако мађарски народ може да извршује *вођство* свију народа у Угарској, е онда у добри час! Али ако хоће *уметним средствима* да осигура себи првенство и *већину*, средством изборне реформе, па да остане *све по старом* са племенским господством, са тежњом, да се десет милијона народа другог племена претопе у племе, које данас влада: против тога морају немађарски народи свечано протестовати. А изгледа, да се ово хоће да постигне неком уметном изборном реформом. Опште гласање, ако *не буде тајно*, потпомоћи ће само, да се државни притисак, који траје над немађарским народима већ преко *четрдесет* година, *продужи још и даље у корист племена, које влада*.

Све друго, што се у престоном говору спомиње, не наговешћује обрт на боље. Према војничким грдним издатцима данашњи велики терети биће још све већи. Ваља помислити само на силне милијоне, што ће стати „*дредности*“, те морске грдосије. Према тим ужасним теретима становници Угарске бегаће у Америку, тражиће свога спаса у *исељавању*. А на што ће се тражити ти силни милијони за војничке сврхе? *За при-иреме ирема могућим војним догађајима на Балкану.* Лежи ли у интересу становништва Угарске, да се досадашње велике погрешке наше монархије још *продужују*? Никако!

Престони говор, којим је отворен угарски сабор, потпуно игнорује немађарске народе, игнорује *десет милијона* становника Угарске. Али нас нико не може игноровати, *јер смо ту, јер још живимо* и учињене погрешке против нас јесу велике погрешке против саме Угарске, која је отаџбина свију нас, те се те погрешке свете и над самим Мађарима.

⊙

XVI. седница
српског народно-црквеног сабора.

(Од нашег нарочитог извештача.)

Ср. Карловци, 12. (25.) јуна.

(Свршетак.)

Потпредседник Др. Душан Пелеш отвара седницу у 7 сати и даје реч Михаилу Пандуровићу у личној ствари. У предмету снижења његове парохије са IV. у VI. класу изјављује, да су наводи Радослава Марковића потпуно истинити. Говори за тим о парници саборскога одбора против земљорадничких задруга, која је народним фондовима само штету нанела. Парница је вођена по жељи дра Мите Мушицкога и у тој је парници саборски одбор показао своје партизанство. (Радикали галаме. Јоца Магарашевић нешто виче.) Поново изјављује, да су наводи Радослава Марковића истинити.

Божа Поповић разјашњава рачуне о ораховичкој шуми. Та шума не спада у турнусе. Основа за шуму није добро састављена, па је била одбијена. Шума је незгодна, па ће се сва искрчити. Крчење ће трајати 100 година. Ова шума, о којој је реч у рачунима, води се као пашњак. Она није коренито имање. (Настаје *препирка*). Прелази на ставку »трошкови парцелације«. Потврђује наводе у извештају, али од те своте није он »појео« ни потуре, већ предузетници. Спомиње све мернике, који су суделовали код парцелације, и вели, да су већином самосталци. Разјашњава свој прорачун за рестаурацију манастирских зграда и вели, да је обишао све манастире и уверио се, да се мора на оправке потрошити 1,700.000 круна. Саборски одбор није могао прихватити тај прорачун, већ је решио, да се нузгредне зграде само крпежем одржавају а из фундуса инструктуса да се оправљају цркве манастирске и главне зграде. Прича даље, како се бавио планом, да комасира манастирске земље. Цитира програм свога рада. Прва тачка у програму била му је уређење грунтовнице и катастра. На томе ради и сада. Говори о дужностима предузимача. Друга тачка је снимање зграда (Председник опомиње говорника, да говори о ономе, што се радило, а не о ономе, шта треба да се ради. Гласови: Шта се нас тиче ваш програм? Мало о рачунима причајте!) Издатак од 10.000 круна за набавку инструмената тумачи тако, да је за саме инструменте издато око 5.000 круна а осталих 5.000 круна потрошено је на разне мапе, изватке и др. За говор Радослава Марковића вели, да није ништа друго, него једна прича, роман, у коме није било ништа о ревизији. Не прихваћа предлог ревизијонога одбора.

Др. Мита Мушицки види, да треба рачуне наново саставити. Они не одговарају начелима саборскога одбора (Глас: Зашто сте их штампали?) О овако састављеним рачунима не може се расправљати. Држи, да дебата о рачунима мора имати сврху, да се установи право стање. Мора се установити одговорност и сваки, који се пронађе кривим, врло ће радо своју погрешку поправити. Ако се за кога установи, да је придигао више, него што му припада, мора више подигнуто вратити. Критиковати треба строго и праведно. Мора се сравњивати пређашње стање са садањим. Пређашњи саборски одбори нису били у стању да финалишу рачуне манастирске, јер је таково било устројство манастира. Управа манастирска је била такова, да се не може одобравати пређашње стање. Приход је био сведен на минимум. Клирикални је фонд имао дефицита за време старога саборскога одбора. (Глас: Није истина!) Сада је стање боље, нарочито у финансијским изворима. Неспоразум између већине и мањине ће се отклонити правилно финалисаним рачунима. Коначна се пресуда не може изрећи, док се рачуни не уреде. Ради олакшавања посла око финалисања рачуна подноси ових шест предлога:

1.) да се манастирски закључни рачуни врате саборком одбору, да их поново састави и сабору што пре поднесе на решење;

2.) да се манастирски прорачун и закључни рачуни састављају према календарској а не према економској години;

3) да се приликом састављања манастирских закључних рачуна као приход може увести само оно, што је у току те календарске године у благајну заиста примљено;

4.) да се упути саборски одбор, да у будуће одбија све молбе калуђерске, у којима моле припомоћ за лечење;

5.) да се упути саборски одбор, да у стварима манастирске штампарије у будуће реферише надзорник српских народно-црквених добара и

6.) да се упути саборски одбор, да се постара, да у будуће од манастира буде још више чиста прихода, него до сада.

Мита Клицин не ће говорити дуго, већ само онолико, колико мора. Осврће се на приговоре ревизијонога одбора у предмету манастирске штампарије, као и на онај део у говору Радослава Марковића, у којем се спомиње манастирска штампарија.

Пошто се није пријавило више говорника, председник закључује расправу о извештају ревизијонога одбора, те подељује завршну реч појединим предлагачима.

Прота Божа Поповић у завршном говору истиче, да *саборски одбор није имао налог, да се штампају рачуни манастирске средишне благајне* (Гласови: А како је онда дошао пред сабор?), јер нису ти рачуни састављени по »начелу« саборскога одбора. Осврће се на говоре појединих говорника већине, а нарочито Радослава Марковића. Брани поступак радикалског саборског одбора око улагања новца у радикалске заводе. Остаје при своме предлогу и усваја надопуну дра Мушицкога.

Др. Радивојевић-Вачић рефлектира на Пилићев и Марковићев говор. Вели, да се Марковић држао принципа: »Calumniare audacter!«, али ипак не може да опровргне наводе Радослава Марковића. Изврће Марковићеве речи, услед чега долази до буке. Дневнице су дизали прописано. Доказује, да продајом фундуса инструктуса нису фондови штетовали јер ствари нису биле добре. Он није крив, што није више добивено. Они су на дражбу ишли, јер им је то дужност била. Чланови саборског одбора су само жртве подносили, када су ишли на лицитацију. Спомиње, да је Радослав Марковић сумњичио српске новчане заводе. Због тога га опомиње председник, да не изврће Марковићеве речи, већ да стварно и истинито побија наводе говорника већине. Покушава, да побије говор Марковићев, но без успеха. На крају изјављује, да извештај треба вратити ревизијоном одбору, и уједно се придружује предлогу дра Мушицкога.

Марко Богдан у личној ствари изјављује, да је радикалски саборски одбор велико-кикиндској штедијоници отказао улог само за то, да може дати зајам итебејским Мађарима. У ту сврху је отказао улог и другим српским новчаним заводима. Завод тај није чивутски, а ако су он и његов брат Чивути, онда је прота Божа Oberrabbiner.

Прота Божа Поповић у личној ствари одговара Марку Богдану.

Др. Мита Мушицки изјављује, да се његови предлози имају сматрати као допуна предлогу проте Боже Поповића.

Референат Никола Петровић у завршном говору осврће се на приговоре мањине. Нарочито се бави »плодовима« манастирске уредбе и доказује, да је ма-

настирска уредба донела доста штете. Поново у кратко износи све нетачности у манастирским рачунима. (Радикали непрестано галаме и упадају.) Истиче, да ниједан од говорника није споменуо криво књижење, и тврди, да је онда извештај ревизијоног одбора тачан. На изјаве мањине, да није истина, да су извештаји оловком писани поднесени, показује им те извештаје, као и друге цедуљице, на основу којих је уредовано. (Повици: То је срамота! То је брука!) Што се тиче »оправљања« зграда, спомиње, да су н. пр. у Ораховици направили подрум, који је пун воде и бунар су ископали, али у њему нема воде. Доказао је довољно, да је извештај ревизијоног одбора објективно састављен; није никога вређао, изнео је само праву слику, како се манипулисало манастирским иметком.

Предлаже, да се прими одборски предлог са првим предлогом дра Мушицкога.

Предлог референтов прихваћен је већином гласова.

Председник ревизијоног одбора Васа Муачевић у име ревизијоног одбора а у вези са изјавом, датом у седници од среде 9. (22.) јуна, изјављује, да је **ревизијони одбор констатовао у интеркаларним рачунима код оставине блаженопочившег патријарха Георгија огромне диференције**. Пошто ревизијоном одбору *не стоји ни данас на расположењу коначни извештај изасланика бившег саборског одбора о интеркаларној периоди, а из парцијалних површно и непотпуно састављених извештаја*, поднесених бившем саборском одбору, до којих је ревизијони одбор тек данас дошао, јер су се сви налазили код дра Жарка Миладиновића, **не могу се констатоване огромне диференције код ових рачуна разјаснити**, предлаже: да се посланици бившег саборског одбора, којима је управа интеркалара била поверена, а који су према закључку бившег саборског одбора број 6919.|1848. ex 1908. то већ одавна дужни били учинити, путем саборског одбора без одлагања позову, да у року од шест недеља дана поднесу саборском одбору исцрпан генералан извештај о оставини, интеркалару и о предаји добара новом уживаоцу, Његовој Светости патријарху Лукијану, те да овај извештај обложе свима потребним правним и рачунским документима, којима ће се стање интеркаларних рачуна и наводи извештаја поткрепити. Подједно предлаже ревизијони одбор, да се саборском одбору поднесени парцијални извештаји са односним списима уз реверз ставе господи изасланицима бившег саборског одбора на употребу, у колико то захтевали буду. Чим ови податци стигну ревизијоном одбору, поднеће ревизијони одбор сабору коначни извештај о интеркаларним рачунима са коначним предлогом.

Затим је референат у кратким цртама изнео, да ревизијони одбор није могао нити смео приступити озбиљној ревизији, рачуна интеркалара, јер податци, који су му стајали на расположењу, тако су непотпуни, да из њих апсолутно никако не може да види, какво је стање затечено после смрти патријарха Георгија и шта је све рађено за време интеркалара.

Др. Жарко Миладиновић пристаје на известиочев преллог. Обрачун није још поднесен због тога, што га није могао саставити, јер је био затворен. Жали само, што им се не признаје њихов савесни рад, њихова пожртвовност. Мирном душом очекују извештај, јер су они поштено радили. (Говорник ужасно виче.) Одбија обеде. (Настаје силна бука. Жарко се очајнички дере, како је био затворен. Турци и Татари би имали више обзира него самосталци. Питају га, зашто се једи? Живац! Настаје смеј, а Жарко се једи и виче. Питају Жарка, да ли има више живаца. Председник непрестано опомиње и када се бука стишала, опомиње наново, да се посланици не узрујавају.

Др. Радивојевић-Вачић додаје предлогу само то, да се извештај о интеркалару штампа, како би се сваки члан могао тачно о свему информирати.

Референат Васа Муачевић прихваћа надопуну дра Радивојевића-Вачића.

Предлог је примљен једногласно.

Предлагач закључује седницу у $^{1}|_{4}$11 сати ноћу и одређује другу за понедељак 14. (27.) јуна у 10 сати пре подне са овим дневним редом: 1.) извештај одбора за петиције; 2) извештај одбора за предлоге; 3) новела о изборном реду и 4) верификација новосадског и панчевачког мандата.

Политички преглед.

— **Срби и Бугари у Македонији.** По једном гласу, који се у београдским политичким круговима са упорношћу подржава, постигнут је споразум између Срба и Бугара у Македонији за заједнички рад против Турака. Овај је глас побудио опћу сензацију. Са меродавног се места не демантира и опће је уверење, да ће заједничке претње Срба и Бугара приморати Турке, да воде рачуна о томе, шта раде са послушном рајом и како поступају са њом.

Разголитани новосадски радикали.

— Саборска расправа о новосадском избору посланика за н.-ц. сабор. —

(*По стенографским белешкама.*)

(Наставак.)

Буде Будисављевић: Ја ћу га сам прочитати (чита): »Предлог. Предлажемо, да се г. др. Мита Мушицки искључи због грубе повреде парламентарне пристојности из ове седнице. У Карловцима 26. маја (6. јуна) 1910 Буде Будисављевић, Вељко Лукић, Јоцо Орешчанин, Михаило Пандуровић, Влада Обрадовић, Јован Бањанин, др. Миленко Марковић, др. Илија Ивачковић и Милан Будисављевић«. (Одобравање и тапшање на галеријама. Председник звони. Глас код мањине: Сада је слободно галерији, да виче. Др. Миленко *Марковић*: Морамо бранити част једне жене.)

Председник: Поводом овога предлога, који је подупрт довољним бројем гласова (др. Жарко *Миладиновић*: Нема 15 потписа), ја бих упозорио високи Сабор, да наш пословник не познаје овакав начин искључења. Наш пословник познаје у §. 33. само тај начин, да се неки посланик пре искључења опомене на мир и ред а ја држим, да би поштована господа предлагачи обзиром на то од свог предлога могли одустати. Наравски, високи Саборе. да је Сабор ту, да протумачи пословник, и у колико би Сабор инако то решио, тај би се закључак наравно морао извршити. (Бука. Др. Жарко *Миладиновић*: Молим реч на пословник Глас: Доста сте говорили. Др. Жарко *Миладиновић*: Могу да говорим. Нисте мој тутор.)

Председник: Реч има др. Ж. Миладиновић.

Др. Жарко *Миладиновић*: Ја ћу да говорим објективно и да тумачим пословник и ништа више. § 33. каже (чита): »Ако би који члан Сабора изван говора мир и ред у седници нарушавао, може га председник опоменути, да мир и ред не нарушава; ако то не помогне, решава Сабор, да ли да се из те седнице удаљи.« Шта то значи? Значи, ако посланик у говору учини нешто, чиме наруши мир и ред у седници, не може се из Сабора искључити, јер га пословник заштићује у говору. (Буде *Будисављевић*: Дабогме!) Само ако посланик изван говора наруши мир и ред у седници, онда може Сабор за искључење гласати. Мени је свеједно, ако хоћете учинити, како је рекао господин председник, можете то и друкчије протумачити. Изволите само! Али онда ја кажем, да сте повредили саборски пословник на очиглед. Вама је то дакако свеједно. Ја још један пут велим, да по пословнику можете једног посланика искључити само у том случају, ако је нарушио мир и ред изван свога говора.

Буде *Будисављевић*: Молим реч на пословник.

Председник: Изволите.

Буде *Будисављевић*: Ми смо поднели предлог, да се г. др. Мита Мушицки због грубе повреде парламентарне пристојности искључи из ове седнице. У 33. §-у пословника речено је, ако би који члан Сабора изван говора мир и ред у седници нарушавао, може га председник опоменути, а ако то не помогне, може га Сабор искључити из те седнице. Али ми смо расправљали, да наш пословник апсолутно (Др. Жарко *Миладиновић*: Не гилта! Смеј.) не садржава ни најпримитивније одредбе, које сви пословници свих сабора имају. Ми смо чули, да је први саборски одбор створио пословник, који није добио превишњу санкцију и у том пословнику има одредаба о том. Ако ми стајемо на становиште г. дра Миладиновића зато, што постоји празнина у нашем пословнику, онда ми допуштамо, да поједини говорник сорте г. дра Мите Мушицког може овде пришити такове увреде у лице читавом сабору и ми морамо скрштеним рукама слушати, шта такови елементи у сабору раде. Ако је то смисао парламентаризма, ако то ред у сабору допушта, ако г. др. Жарко Миладиновић тако схваћа парламентарну пристојност, онда му на част! (Др. Жарко *Миладиновић*: Боље би било, да се држите ствари.) Ја се држим ствари. Овде је увређен не само наш друг др. Свињарев, него је увређен читав сабор. Требали бисте имати образа и бити увређени и ви, господо. (Бурно одобравање, тапшање и повици: Живео! код већине и на галеријама. Председник звони и нешто говори. Др. Жарко *Миладиновић*: Како можете рећи, да смо и ми увређени, ако имамо образа?)

Председник: Ја сам га због тога позвао на ред, али се то не може чути, кад је велика бука.

Буде *Будисављевић*: Ако ви браните речи дра Мите Мушицког, онда немате образа. (Бука у сабору.)

Председник (звони): Позивам господина Буда Будисављевића на ред и опомињем га

Буде *Будисављевић*: Молим, да оправдам своје речи, господине председниче. (Бука непрестано траје.)

Председник: Господо посланици, немојте се међу собом вређати па не ће бити разлога узрујаности и прекидању расправе.

Буде *Будисављевић*: Господо, ја мислим, ако падне у сабору оваква груба увреда, онда сабор има право, да створи о том закључак, ако у самом пословнику одредбе о томе и не би било. Ја остајем код предлога свога и својих другова.

Председник: За реч се пријавио г. Светозар Прибићевић. Изволите! А господу посланике молим, да се владају мирно и достојанствено.

Светозар *Прибићевић*: Морам изјавити, да сам из формалитетских разлога против предлога господина Буда Будисављевића. Ја сам против предлога, да се г. др. Мита Мушицки искључи из данашње седнице, иако осећам, да би због увреде, коју је нанео жени једног нашег посланичког друга, то искључење било мало. (Др. Жарко *Миладиновић*: А не ћете да га саслушате.) Високи Саборе! Ја мислим, да ми ипак поред свега тога и поред нашег згражања над тако непристојним држањем и непристојним изразима (Др. Жарко *Миладиновић*: Какви су то непристојни изрази?), ја држим, да ми морамо строго чувати наш пословник. Иако ми хоћемо, да се оваково понашање жигоше, ја сам против тога, да се др. Мушицки искључи из данашње седнице, да се не каже, да смо у афекту и узрујаности повредили пословник.

Младен *Пилић*: Молим реч.

Председник: Изволите!

(Наставиће се.)

Вести из места и из народа.

Нови Сад, 16. јуна 1910.

— † **Павле Бошковић.** У Руми је у недељу 13. (26.) о. м. после дужег боловања у 67. години свог века преминуо ондашњи парох Павле Бошковић. Покојника оплакују три кћери, зет, брат и деветоро унучади. Вечан му спомен!

— **Парастос добротворима.** Српско Певачко Друштво у Руми приређује у недељу, 20. о. м., свечан парастос својим добротворима: Васиљку Критовцу, велепоседнику, бившем народном заступнику и начеонику трговишта Руме, Теодору Богдановићу, велепоседнику, Васи Крстићу, пароху, Лазару Циковцу, пароху, Персиди Циковчевој, Михаилу Костићу, варошком мернику, Стевану Димитријевићу, трговцу, Павлу Богдановићу, велепоседнику, Катици Милошевићки, родом Николајевићевој, из Старе Пазове, Ани удови Панићки из Будимпеште, Сими Маринковићу, трговцу, Јелисавети Андријевићки, Драгињи Богдановићки, родом Андријевићевој, Васи и Ани Војновић, трговцима, Николи Михајловићу, велепоседнику, дру Николи Рњанину кр. котарском лечнику, Петру и Јелени Јовановић, дру Јовану Јовановићу-Змају, Панти Јовановићу, грађару из Митровице, Павлу Филиповићу, бившем начеонику, Димитрију и Јовану (синовима Павла и Кристине) Филиповићима, Јовану Ђорђевићу, гостијоничару, Константину Дугошевићу из Ирига, Алекси и Марији Живковић, Марку Исаковићу, медицинару из Лешнице у Србији, Стевану и Милеви Јаковљевић, Славки плем. Милош, родом Јаковљевићевој, из Уздина, Андрији и Марији Царан из Чакова, Александру Ковачевићу, поседнику, Јоци Селенићу, кр. порезнику, Петру и Катарини Цвејић, Јовану и Кристини Петровић, Алекси Лацковићу, обућару, Софији Петра Миловановића, Петру и Ани Јаковљевић, Лазару Јовановићу, лицидеру, Владислави (кћери дра Антонија и Маре) Богдановићевој, Павлу (сину Александра и Марије) Циковцу, Ђоки Војновићу, велепоседнику из Инђије, Јовану и Милици Крстић, Луки Ст. Георгијевићу, трговцу, и Љубици Стевана Петковића, кројача.

— **Поклон краљице Наталије.** Опште радничко-занатлијско друштво у Смедереву обратило се краљици Наталији молбом, да поклони друштву своје купатило, које постоји испод Чукарице на Сави, и краљица је издала налог своме пуномоћенику адвокату Орешковићу, да то купатило, које кошта око 12.000 динара, преда поменутом друштву. Друштво је одредило своје делегате, који ће са Орешковићем настати код надлежних власти, да се то купатило испише из списка краљичиних ствари, па ће се тада предати друштву, да га оно однесе у Смедерево и онде намести на Дунаву.

Новости са стране.

— **Царски маневри.** Овогодишњи царски маневри одржаће се од 12. до 16. септембра у земплинској жупанији близу галичко-угарске границе. Свеукупни број чета, које ће учествовати у овим вежбама, износиће 18 батаљона, 96 ескадрона и 288 топова. Број момчадије износиће дакле преко 90.000 људи. Уз то ће ступити у акцију неких 150 пушчаних стројева. Код лањских маневара износио је статус чета 94 батаљона, 70 ескадрона, 216 топова и 92 пушчана строја. Овогодишњи царски маневри биће према томе много већи од ланских, који су се одржали у Великом Мезерићу.

— **Крађа из љубави према науци.** 1. јула водиће се пред загребачким судом интересантна расправа. Предмет тој расправи биће крађа физикалних апарата, које је један ђак покрао из несавладиве управо љубави према науци и физикалним експериментима. Ученик VIII. реалногимназијског разреда Милан Енгел склопио је пријатељство са дијурнистом угарских железница Јосипом Каменаром, да заједнички извађају физикалне и кемијске покусе. Будући да из својих средстава нису могли да набаве потребних апарата, то су шест пута провалили у физикални, кемијски и географски кабинет загребачке реалне гиназије и трговачке школе и сваки пут однесоше разних справа, укупно до 80 предмета, којих вредност износи 3794 круна и 15 потура. Младићи себи уредише у подруму једне куће физикално-кемијски кабинет те се једва након месец дана та цела ствар открила. У својој »лабораторији«, извађали су Енгел и Каменар много покуса, шта више су при анализи учинили ново откриће. Након кратка полицајног затвора били су обојица пуштени па је Енгел са дозволом владе чак полагао матуру. Каменар свршава још технику у Митвајди. Државно одветништво подигло је против обојице тужбу због злочина вишеструке крађе Браниће их одветници др. Александар Хорват и др. Ладислав Шик.

— **Снег у Угарској.** У горама око места Фелше-Вишоа већ трећи дан пада снег као у сред зиме. Нападао је већ цео метар високо. Због велике зиме морала се стока с околних обронака повратити у село.

— **Бравурозно пливање једнога часника.** У Пуљу је прошле недеље извео заповедник тамошњег зракопловног одељења капетан Херман Цант ремекдело у пливању. Опкладио се, да ће по узбуркану мору, без икакве помоћне барке, препливати море од Бријонских Острва до сеоцета Фасане на истарској обали. Мореуз онде износи 3 километра, али је Цант, потеран ветром и морском струјом, морао пливати много дуже, те је доспео у Фасану за 2 сата 55 минута.

— **Срушио се зид.** Приликом фундаментирања двокатне зграде за банку у Кечкемету срушио се зид суседног приземног спецерајског стоваришта па је затрпао кочијаша заједно с коњима и колима. Од 160 радника нестала су десеторица.

— **Нови принц од Велса.** Енглески краљ Ђорђе именовао је свога најстаријега сина принца Едварда, којем се навршило 17 година, велским принцом. Овај наслов за енглескога престолонаследника датира још од године 1283., кад је краљ Едвард I. победио Велшане и обећао им домаћег владара. И дао им је сво-

га сина, касније Едварда II., који се родио у Велсу. Од онога времена носе енглески престолонаследници увек наслов велског принца, који им се има поделити посебним указом. Данашњи краљ Ђорђе добио је тај наслов тек после свога путовања по енглеским колонијама.

— **Бој свећеника на ножеве.** У Кентукију је у обичају крвна освета. У баптистичкој цркви у Ујиљемберију потукоше се два свећеника пред својом црквеном опћином на ножеве. Бој се свршио смрћу једнога од њих. Проповедник споменуте цркве др. Вановер суспендиран је на темељу пријаве проповедника дра Перија, који је привремено преузео службу првога. Црквене старешине забранише дру Вановеру приступ у цркву за време службе божје. Успркос томе дошао је он у цркву и равно пошао к проповедаоници, с које је др. Пери проповедао. Кад га је Пери угледао, скочио је с проповедаонице и навалио одмах на свог противника. Пресенећени верни на једном опазише у њиховим рукама ножеве и неколико часака за тим срушио се др. Вановер на тле, сав окрвављен. Присутне су жене стале викати и нарицати. Неки верни погребише дра Перија и одвукоше га у месну тамницу, да га сачувају од Вановерових рођака. Вановер је мало касније издахнуо. Противник му је ножем пререзао гркљан и формално га заклао. Др. Вановер био је веома омиљен међу кентукијским горштацима и они сада прете, да ће линчовати његова убицу, ако га суд не осуди на смрт.

НОВИЈЕ.

Берлин, 15. јуна. Цар Вилхелм II. примио је оставку министра финансија Рајнбабена и наименовао га је врховним управником рајнске провинције.

Беч, 15. јуна. Његово Величанство је данас отпутовало у Ишл, где ће у породичном кругу прославити свој осамдесети рођен дан.

Београд, 15. јуна. На меродавном се месту изјављује, да није истина, да ће престолонаследник Александар учествовати у словенском конгресу у Софији.

Цариград 15. јуна. Идући министарски савет ће позвати Немачку и Аустро Угарску, да учествују у преговорима у погледу дефинитивне владавине на острву Криту.

ТЕЛЕГРАМИ

уредништву »Браника«.

Угарски сабор.

Будимпешта, 16. јуна. Радна странка кандидоваће заступничкој кући угарског сабора за председника Берзевиција, за потпредседнике Навајија и Кабоша а за квестора Јосифа Анђала. Установила је и кандидације за све одборе.

Књижевне вести.

Међу „велеиздајницима“.

Тако се зове књига, коју сам о вих дана дао у штампу. Књига ће опсизати 15 до 18 штампаних табака, а биће уз то украшена са неких 100 слика. У њој је оцртан мој двомесечни боравак међу »велеиздајницима“, као и њихов живот и поступак с њима у узама загребачког судбеног стола. Књига се штампа ћирилицом, а чист приход намењен је за потпору пострадалих породица »велеиздајника«. Која ће цена бити књизи, биће за који дан објављено. Пошто ће биги штампано само онолико примерака, колико се јави претплатника, то молим, да се претплатници у што краћем времену пријаве код потписаног.

Јос. Лакатош,
новинар.
Загреб, Гундулићева 26.

РАЗНО.

— **Како да се чувамо грома?** Силне непогоде и громови, који су ових дана починили велике штете и где су толики људи од грома погинули, дају нам повода, да се запитамо: како да се чувамо грома? У опште човек од грома не може бити сигуран, али се ипак може, бар у неколико, спасти од громова. Громови у варошима у опште нису толико опасни, особито кад се човек налази унутри у кући, јер је ту човек сигурнији, него на пољу. Што је кућа нижа и што дубље лежи, толико је у опште сигурнија. Дрвета у суседству кућа, коју надвисују, могу се сматрати као добир заклон, јер су дрвета са својим жилама добре громовође међу деблом и земљом. Исто тако чувају кућу телеграфске и телефонске жице, које су преко кућа разапете. Значајно је и то, да гром пре удари у зграде, које стоје саме за себе, него у куће, које су збијене једна уз другу. С тога је по селима опасност од грома пет пута већа, него по варошима. Ако нас стигне олуја и непогода на пољани, треба једнаким кораком ићи напред; не треба трчати или застајати, јер је онда опасност већа; не треба стајати на брежуљцима и поред воде; не треба тражити заклона под дрвећем а од дрвећа је најопаснији храст; осим њега ударају громови најчешће у јеловине и тополе. Кажу, да је још понајсигурнија буква, али наравно не свагда. Тако се н. пр. опазило у југоисточним Алпима, да од 95 громова ниједан није ударио у тополу, а идуће године су од 68 громова два ударила у букву. Свакако је најбоље, при непогоди клонити се дрвећа, исто тако не треба на пољани тражити заклона под пластовима сена, свакојаке зграде или под гомилама снопља. На отвореном пољу не остаје ништа друго, него лежећи или на јендеку што ближе земљи седећи, издржати буру. Ако бура на пољани ухвати повеће друштво, свакако је добро, да се људи од велика страха не збију у гомилу, већ да у повећој даљини један од другога стану сваки за себе. Ако се за време непогоде са грмљавином налазимо у кући, не треба стојати код отворених врата, прозора или димњака. Најпосле да напоменемо још и то, да од оних, које је гром погодио, од прилике трећина умире, а они остали скоро свагда, а не ретко и врло брзо, оздраве.

— **Свеучилишта у Европи.** Немачка и Италија стоје на челу, што се тиче свеучилишта: обе имају по 21 свеучилиште, али Италија заостаје за Немачком по броју слушача. Иза Немачке и Италије долази Француска са 16 свеучилишта, иза ње Енглеска са 15, Аустро-Угарска са 11, Русија и Шпанија свака са по 9, Швајцарска са 7, Холандија, Белгија, Шведска и Румунска са 5, 4, 3 и 2 свеучилишта и Србија с једним. Немачка има највећи број ђака. За њом Француска са 32.000, па Аустро-Угарска са 30.000, Енглеска са 25.000, Италија са 24.000, Русија са 23.000. Број ђака осталих земаља варира између 12.000 и 5.000. Свеукупни број европских свеучилишта износи 124; највеће је од ових од године 1908. берлинско свеучилиште; те године имало је оно 13.884 ђака, те према томе надвисује париско свеучилиште за 1000 слушача; Париз је те године имао 12.983 ђака. На свима 124 универзама Европе студира око 220.000 ђака.

Трговина.

НОВОСАДСКА ПИЈАЦА.

16. јуна 1910.

Пшеница I. квалитет	—	К	10·60 —·—
Пшеница II. квалитет	—	„	10·——·—
Зоб — — — — —		„	6·80 —·—
Јечам — — — —		„	5·——·—
Кукуруз — — — — —		„	5·20—·—
Лањик — — — — — —		„	7·—
Мувар — — — — — —		„	8·50
Пасуљ — — — — — —		„	9·—

све од 50 кила.

Марва, свињи и живина.

Волови по кили	— — —	К	56—60
Свињи тешки по кили	— —	К	1·18
средњи „ „	— —	«	1·14
» лаки „ „	— —	»	1·08
» мршави пар	180—200 —	«	
Теоци по кили	— — — —	«	80—88
Јагњци по кили	— — —	«	56—60
» по пару	— 28-30	«	
Кљукане гуске по кили	— —	«	1·30
Јаја 9 комада	— — — —	«	—40

†

Свима онима, који указаше последњу почаст нашем нигда незаборављеном сину, брату

МИЛОШУ (РАДЕНКУ)
гимназисти VII. разреда,

наиме: овдашњем свештенству, срп. великој гимназији, г. г. професорима и ученицима VII. раз. и свима пријатељима и познаницима* нека је хвала и од Бога благослов за утеху, који пружише нашем ојађеном срцу.

Нови Сад, 29. јуна 1910.

313 1-1 **Г. Руниће**
и породица.

Управник: **Др. Мих. Полит-Десанчић.**
За уредништво одговара: **Тоша Грујић**

ОГЛАСИ.

Угледна књижара

у Београду,

која постоји више година, тражи ортака или командита са капиталом од 10—20.000 круна.

Гарантована добит 10% на уложени капитал.

Тражити обавештења од канцеларије госп. **Миленка Ђ. Поповића**, адвоката из Београда, Рајићева ул бр. 9, телефон: 963. 268 5 5

ПОВОЉАН СЛУЧАЈ

ставио ме је у угодни положај, да само ванредно повољно могао набавити фабричко стовариште **белих и шарених мушких кошуља** као и **туристанских кошуља** у најлепшим, најмодернијим десенима. С тога позивам поштовану публику, да употреби ту добру прилику, у којој своју потребу у тим артиковима може набавити за **30% јефтиније**. И сву осталу мушку и женску помодну робу продајем по **знатно спуштеним ценама**.

С. КОВАЧ »код РОДЕ«
НОВИ САД, улица Лауша Кошута бр. 25.
332 100-100 ТЕЛЕФОН БРОЈ 255.

Дражбени оглас.

Ковинска српска православна црквена општина издаће на јавној дражби свој

ХОТЕЛ „ЦЕНТРАЛ“

од 1. октобра о. г. по нов. **на 3 године под закуп**.

Дражба ће се одржати 20. јуна (3. јула) о. г. у 3 сата после подне у црквено општинској дворани.

Потребна извешћа даје председништво црквене општине.

Тамишки Ковин, 1. (14.) јуна 1910.

Васа Кулузић перовођа. **Васа Теодоровић** председник.

288 3—3

Ad. C. O. 4248/1199 ex 1910.

ОГЛАС ДРАЖБЕ.

У смислу одлуке срп. прав. нар. црквен. саборског одбора, као управе срп. прав. манастирских добара, одржаће се дне *8 (21.) јула ове године пре подне у 10 сати у манастиру Крушедолу јавна дражба за издавање под закуп земље манастира* **Крушедола** *у износу око 2250 јутара* и то око 1900 јутара оранице и око 350 јутара ливада и пашњака.

Земља се издаје на 12 (дванаест година), т. ј. од 1. октобра 1910. године, до 1. октобра 1922. године.

Дражбователи су дужни пре почетка дражбе положити на руке повереника саборског одбора жаобину (вадијум) у износу од 5 (пет) круна по јутру, а досталац допуњује ову жаобину на 1/4 (једну четвртину) годишње закупнине.

Закупнина се плаћа у четири једнака оброка у напред сваког 1. октобра, 1. јануара, 1. априла и 1. јула.

Остали услови, под којима се ова земља под закуп издаје, могу се до дана дражбе видети сваки дан код управе манастира Крушедола и у канцеларији надзорништва нар. црквен. добара у Карловцима. 311 1 3

Председништво саборског одбора.

Миленко Ђ. Поповић

адвокат из Београда,

продаје из слободне руке:

рудник мрког угља (лигнита), јачине 5000 калорија, у срезу млавском, округу пожаревачком, у атару општине петровачке на ново пројектованој железничкој прузи;

рудник каменог угља, јачине око 7100 калорија, близу железничке пруге, о коме постоје најлепше научничке референције;

парни млин у варошици Петровцу (округ пожаревачки), на железничкој прузи Петровац-Дубравица, са четири пара камена, полуштампиљном машином, зградама, шталама, оборима, кошевима за кукуруз, стовариштем за пшеницу и другу храну, све у тврдом материјалу, као и са виноградом и њивама око млина.

Интересенти могу се обратити за ближа обавештења на адресу г. Миленка Поповића, адвоката у Београду, Рајићева ул. бр. 9, телефон 963.

267 5—10

Ad C. O. 4248/1196 ex 1910.

Оглас дражбе.

У смислу одлуке српског православног народно-црквеног саборског одбора као управе српских плавославних манастирских добара одржаће се дне *9. (22.) јула о. г. пре подне у 10 сати у манастиру* Гргетегу *јавна дражба за издавање под закуп земље манастира* **Гргетега** *на пустари Банковцима и то 1165 ј. оранице и 160 ј. ливада и пашњака.* Земља се издаје на 12 (дванаест) година, т. ј. од 1. октобра 1910. године до 1. октобра 1922. године. Осим ове земље издаће се у манастиру Гргетегу још и 109 ј. оранице и 54 ј. ливада и пашњака у малим парцелама на краће време.

Дражбоватељи су дужни пре почетка дражбе положити на руке поверенства саборског одбора жаобину (вадијум) у износу од 5 (пет) круна по јутру, а досталац допуњује ову жаобину на $^1/_4$ (једну четвртину) годишње закупнине.

Закупнина се плаћа у четири једнака оброка у напред сваког 1. октобра, 1. јануара, 1. априла и 1. јула.

Остали услови, под којима се ова земља под закуп издаје, могу се до дана дражбе видети сваки дан код управе манастира Гргетега и у канцеларији надзорништва народно-црквених добара у Карловцима.

ПРЕДСЕДНИШВО
312 1-3 саборског одбора.

Детињски лако

је прање Шихтовим сапуном, јер тај сапун у исти мах и чисти и бели а уштеђује сваку муку и сваки напор. 259 2—5

Природно лечилиште Српски Селтерс

Удаљен 10 мин. од железничке станице Младеновац

Температура 32,5 С. — Сезона од 1. маја — 1. октобра.

С обзиром на богатство минералних састојака и температуру ова чувена лековита вода лечи: хроничан **катар грла** (Laryngitis), кашаљ, **сипњу**, запаљење очних капака и носа, **катар плућа**, запаљење плућне и трбушне марамице, болести стомака и црева, горушицу, жутицу, раствара и **помаже избацивање камена и песка жучне и мокраћне бешике**, болести бубрега.

Лечи **женске болести**, као **запаљење материце и јајника**, регулише **слабу и неуредну перијоду**, малокрвност и девојачко бледило. Хроничан и акутан **реуматизам** зглавкова, **гихт,** оток жљезда, шкрофулозу и многе **кожне болести**.

На Селтерсу има **купатило** са 16 лепих када; **30 соба са намештајем и без њега**, које одговарају свима условима модерне хигијене.

Цене собе (2 кревета) с намештајем	Цене собе без намештаја
Од 1 маја — 1 јуна 3 дин.	Од 1 маја — 1 јуна 2 дин.
„ 1 јуна — 1 септ. 4 „	„ 1 јуна — 1 септ. 2·50 дин.

РЕСТАУРАЦИЈУ држи познати београдски кафецијa чика Лаза, који ће се трудити, да задовољи своје госте укусним и добрим јелом са умереном ценом како на карти тако и абонманом. 296 4—15

Др. **Милан Крстић** ср. лекар врши ординацију сваког дана у бањи.

БРАЋА АТАНАСИЈЕВИЋ — МЛАДЕНОВАЦ.

ПРИМЕДБА: Повластица на железници за Српски Селтерс важи од 1. маја до 31. октобра.

КОРИСТИТЕ СЕ ПОВОЉНОМ ПРИЛИКОМ И ЈЕФТИНОМ СЕЗОНСКОМ ПРОДАЈОМ,

КОЈА ПОЧИЊЕ I-ог ЈУНА ■ УЗ ПОПУСТ 15, 20 и 25%

на овим артикловима:

Костими, шосови, блузе, уз попуст од 25%
Ручни радови . . „ „ „ 25%
Шешири за мушке . „ „ „ 20%
Сунцобрани . . . „ „ „ 20%

Сви остали артиклови (сем мушког веша) попуст од 15%
продаваће се дневно, све до --- 1-ог августа. ---

Попуст ће се свакој муштерији не на роби него у новцу од рачуна на каси одрачунати.

С особитим поштовањем
помодна трговина мушке и женске робе
Љубомир Поповић
у **НОВОМ САДУ,** Кошутова (глав.) ул. бр. 13.

518 36—100

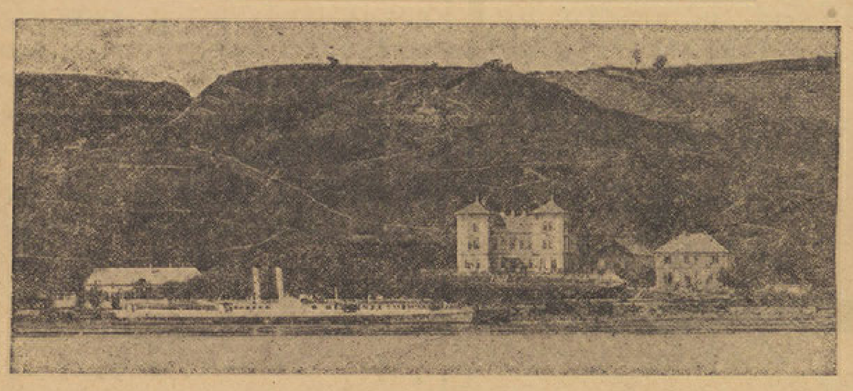

СЛАНО КУПАТИЛО

У СТ. СЛАНКАМЕНУ

отворено од I. маја до I. октобра.

Има **60 елегантно намештених соба** са ценом од 1 К до 4 К; лепу пространу **новосаграђену рестаурацију** са добрим јелом и пићем; **стална музика,** која трипут дневно свира. Ближа извештаја и проспекте даје

65 (44-50)

Штедионица у Ст. Пазови.

Хотел „БЕЛА ЛАЂА"

ЂУРЕ ЗУРКОВИЋА Нови Сад,

модерно са свима удобностима удешен, најподесније место за састанке странаца, са изврсном кујном и најбољим пићем.

Точи прастаро

(Urquell) ПИЛЗАНСКО ПИВО.

332 19-150

ДАЈЕМ НА ЗНАЊЕ

280 5—10

ДА ИМАМ ЗА ПРОДАЈУ НА ЛАГЕРУ:

стара бела вина „Салакеије" од 1885. године

стара бела вина „Танцош" од 1888. год.

ОД СТАРЕ ДОМАЋЕ ЛОЗЕ: стара „Траминера" од 1906. год. Стара црна карловачког, Скадарке, Бургундера, које је за флаше зрело и особито добро за малокрвне. Исто продајем у малим буренцадима од 25 литара. Даље имам за гостионичаре добра вина карловачког, бело (зелено), Ружице, Шилера и т. д., које могу на најбоље задовољство сваку количину једнаке робе послужити. Исто тако имам сремску (манастирску) шљивовицу као и комовицу сваке висине печену. Продајем горњу робу уз готов новац или уз поузеће, а бурад дајем у послугу на 30 дана. — Упозоравам моје купце, да ми сваки своју потребу за идућу сезону „Бермета" означи по прилици, колико би требао, јер по наступајућем новом закону морам и ја свој припремљени лагер надлежној власти најавити, те да би знао потребу спремити моћи.

ПЕТАР КОСТИЋ,
Сремски Карловци.

ПАРФИМЕРИЈА
ИВАНА Ј. СТОЈКОВИЋА, НОВИ САД
Кошут Лајошева ул. бр. 25 у дворишту у фотогр. атељеру.

Главно заступство „KODAK", фотографских апарата за г. г. аматере и хигијенских завоја. 106 80—

Власник и издавалац: деоничарско друштво »Браник«.

Штампарија деоничарског друштва »Браника«